

KADIN SAĞLIĞI ALANINDA UZMAN HEMŞİRELİK EĞİTİMİ VE UZMAN HEMŞİRELİK ROLLERİ: AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ÖRNEĞİ

H. Esra PARTOVİ MERAN* Nevin HOTUN ŞAHİN**

Son 20 yılda kadınların sağlık gereksinimleri konusunda farkındalık artmıştır. Bu durum, kadın sağlığının daha nitelikli olarak hizmet sunumu ve bakım gereksinimlerinin karşılanmasında kadın sağlığı alanında uzmanlaşmış hemşirelere gereksinimi ortaya getirmiştir. Bu bağlamda Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) bir çok üniversitede kadın sağlığı hemşireliğinde uzmanlaşma için lisans üstü programlar açılmıştır. Bu derleme; kadın sağlığı hemşireliği uzmanlık eğitiminde bir öncü olan ABD'deki kadın sağlığı hemşireliğinde uzmanlaşma sürecini ve bu alanda uzmanlaşan kadın sağlığı hemşirelerinin rollerini literatür doğrultusunda incelenmek amacıyla yazılmıştır.

Anahtar sözcükler: Hemşirelik, kadın sağlığı; kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik; ABD kadın sağlığı hemşireliği.

Practitioner Nursing Education in the Department of Women's Health Nursing: Example of the United States of America

The awareness of the health needs of women has increased in the last 20 years. This situation has revealed the need to nurses specializing in women's health; more qualified assessment of women's health and to meet of care needs. In this context, many universities in United State of America (USA) were opened graduate programs to specialize in women's health nursing. This review was conducted to investigate specialization of women's health nursing in United State of America (USA) that is a pioneer in specialist training of women's health nursing, and the roles of women's health nurses that are specialised in this field.

Key words: *Nursing, women's health; women's health practitioner nursing; USA.*

* İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD , Arş.Gör.MSc.

** İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Doç.Dr
e-posta: nevinshahin34@yahoo.com

Kadın sağlığı, kadınların fiziksel, duygusal, kültürel ve sosyal yönden tam bir iyilik halinde olmalarıdır. Kadın sağlığı toplum, kültürel değerler, çalışma ortamı, kişiler arası ilişkiler, sosyo-ekonomik yapı ve politikalar gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, kadınların erkeklere göre sağlık ve hastalık yanıtlarının farklı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle sağlık alanında sunulan hizmetlerin genel bir anlayıştan öte cinsiyete ve yaşa odaklı olması gerektiği savunulmaktadır (Women's Health Office, 2003; Kendig, 2012).

Kadın sağlığı hemşireliği, kadın odaklı bütüncü bir yaklaşım sağlayan ileri düzey hemşirelik yöntemlerinin uzmanlaşmış bir alanıdır. Uygulamada, uzman kadın sağlığı hemşireleri; sağlığın geliştirilmesi, eğitim, rehberlik/danışmanlık, kişisel gelişim ve araştırma gibi pek çok farklı konuda hizmet sunmaktadır. Bu hizmetler yalnızca üreme ile ilgili sınırlı değil, kadınların tüm yaşamları boyunca devam etmektedir. Kadın sağlığı alanında uzmanlaşma programının amacı; kadın sağlığı alanında uzmanlaşmış hemşireler tarafından kadın sağlığını koruyucu ve geliştirici bir anlayış çerçevesinde daha nitelikli sağlık hizmetinin sunulmasıdır (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; Curran, 2002; Kendig, 2012).

Kadın sağlığı hemşireliği bir uzmanlık alanı olduğu için hemşirelikte, kadın sağlığına özgü lisansüstü ve sertifika programlarının uygulanmasını gerektirmektedir. ABD'de kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik eğitimi; kadın sağlığı hemşireliğinde lisansüstü sertifika ve lisansüstü diploma (yüksek lisans programı sonucu alınan diploma) olmak üzere iki farklı kategoride gerçekleştirilmektedir (Graduate Studies in Women's Health, 2012). Lisansüstü sertifika programını bitiren hemşirelere sertifikalı hemşire (Registered Nurse-RN) unvanı verilmektedir. Kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik unvanı ise, lisans eğitiminden sonra en az 2 yıl süren hemşirelikte yüksek lisans programının tamamlanmasından sonra verilmektedir. Eğitim içeriği benzer olsa da ders kapsamı, alınan ders kredisindeki, eğitim süresindeki (sertifika programlarında 6 ay ya da 1 yıl iken yüksek lisans programlarında en az 2 yıl) ve sorumluluklardaki farklar nedeniyle sertifika programı ve yüksek lisans programından mezun olan hemşirelerin unvan ve yetkileri birbirinden farklılık göstermektedir. Sertifikalı kadın sağlığı hemşiresinin rolleri daha sınırlı iken uzman kadın sağlığı hemşiresinin rolleri daha kapsamlıdır. Sertifikalı kadın sağlığı hemşiresi ana-çocuk sağlığı (gebelik, doğum, doğum sonu dönemde bakım ve yenidoğan bakımı) ve üreme sağlığı (cinsel yolla bulaşan hastalıkların yönetimi ve aile planlaması danışmanlığı) gibi sınırlı konularda bakım hizmeti sunarken, uzman kadın sağlığı hemşireleri ise bunlara ek olarak kronik ve mental sağlık sorunlarında bakım, bazı tanı testlerinin uygulanması gibi daha

kapsamlı bir bakım sunmaktadır (Kendig, 2012). Kadın sağlığı alanında uzman hemşire olarak çalışabilmek için açılan lisansüstü ve sertifika programlarının amacı; kadın sağlığının geliştirilmesinde hemşirelerin bilgi ve becerisini arttırmak ve kadın sağlığı ile ilgili konularda (cinsel sağlık, üreme sağlığı, meme kanseri ve servikal kanser taramaları gibi) teorik bilgi ve pratiği geliştirmektir. Ayrıca kadın sağlığı ile ilgili kronik hastalıklar ve mental sağlık sorunları gibi majör konularda donanımlı ve alanında uzman hemşire yetiştirmektir (Graduate Studies in Women's Health, 2012).

Bu derleme kapsamında, ABD'nin kadın sağlığı hemşireliğinde uzmanlaşma konusunda bir öncü olması ve hemşirelik eğitimi ve hizmetlerinin birçok ülkeye göre daha nitelikli ve başarılı olması nedeniyle, ABD'deki kadın sağlığı hemşireliği uzmanlık eğitiminin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca ABD'deki kadın sağlığı hemşireliği alanında uzmanlık eğitiminin incelenmesiyle, ülkemizdeki kadın sağlığı hemşireliği alanında uzmanlaşmaya yön verilmesi ve eğitim müfredatlarında gerekli düzenlemelerin yapılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, web sayfalarının taranması sonucunda ABD'de kadın sağlığı hemşireliği alanında uzmanlık eğitimi veren 39 üniversite saptanmıştır. 39 üniversite arasından web sayfasında eğitim müfredatı daha kapsamlı olarak verilen 6 üniversite belirlenmiştir. Bu derleme kapsamında, ABD'de kadın sağlığı hemşireliğinde uzmanlaşma ve bu alanda uzmanlaşan kadın sağlığı hemşirelerinin rolleri ve ABD'deki 6 üniversitenin kadın sağlığı alanında uzmanlık eğitimi örnek olarak incelenmiştir.

Kadın Sağlığı Alanında Uzman Hemşirelik

Kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik; "kadın sağlığı ile ilgili tüm alanlarda profesyonel bir bakış açısıyla hizmet sunmayı amaçlayan, temel hemşirelik eğitiminden sonra lisansüstü programların (yüksek lisans, kurs veya sertifika programları) tamamlanmasıyla elde edilen uzmanlık alanı" olarak tanımlamaktadır (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; UNMC College of Nursing, 2012). Kadın sağlığı alanında uzmanlaşan hemşireler; kadınları etkileyen kronik sağlık sorunlarının yönetimi, hastalıkların önlenmesi ve sağlığın yükseltilmesine odaklanmaktadır. Ayrıca kadın sağlığı alanında uzmanlaşan hemşireler, gereksiz sağlık harcamalarını azaltarak ülkenin milli gelirine katkıda bulunmaktadır (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; Wayne State University College of Nursing, 2011, Graduate Studies in Women's Health, 2012). Sonuç olarak teknolojidaki ilerlemeler, doğuştan beklenen yaşam süresinin uzaması,

sağlık sorunları ve sağlık sistemindeki değişimler kadın sağlığı alanında uzman hemşirelere gereksinimi arttırmıştır (Güngör, Rathfisch ve Beji 2013). Böylelikle lisans eğitiminden sonra kadın sağlığı alanına özgü uzmanlık eğitimlerini tamamlayan hemşireler daha nitelikli ve profesyonel olarak rollerini yerine getirmektedir.

Kadın Sağlığı Alanında Uzman Hemşirelik Rollerini

ABD’de kadın sağlığı alanında uzmanlaşan hemşirelerin rolleri; ***bakım verici rol*** (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; University of Medicine/Dentistry of New Jersey [UMDNJ] School of Nursing, 2011a; UMDNJ School of Nursing, 2011b; Kendig, 2012; UNMC College of Nursing, 2012), ***iletişim ve kişilerarası ilişkiler rolü*** (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; Kendig, 2012), ***sağlık eğitimi ve danışmanlık rolü*** (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; UMDNJ School of Nursing, 2011a; UMDNJ School of Nursing, 2011b; Kendig, 2012; Rutgers College of Nursing Master of Science Program In Advanced Practice Nursing Women’s Health, 2012) ve ***profesyonel rol*** (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; California State University Long Beach School of Nursing, 2012; Kendig, 2012) olarak sıralanmaktadır.

Bakım verici rol:

Kadın sağlığı alanında uzmanlaşan hemşirelerin, bakım verici rolleri aşağıda maddeler halinde sunulmuştur (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; Marecki 2006; UMDNJ School of Nursing, 2011a; UMDNJ School of Nursing, 2011b; Kendig, 2012; UNMC College of Nursing, 2012).

- Kapsamlı sağlık öyküsü almak ve psiko-sosyal veri toplamak.
- Fiziksel tanılama yapmak.
- Tarama, tanı ve test prosedürlerini uygulamak ve sonuçları yorumlamak.
- Klinik bulgular ile laboratuvar bulgularındaki farklılıkları analiz etmek ve yorumlamak.
- Acil durumları ve acil bakım gereksinimlerini saptamak.

- Akut ve kronik sağlık sorunlarında hemşirelik bakımını sunmak.
- Jinekolojik sorunlarda bakım gereksinimlerini karşılamak.
- Prenatal ve postnatal bakım gereksinimlerini karşılamak.
- Yüksek riskli gebeliklerin yönetiminde sağlık ekibinin diğer üyeleri ile işbirliği yapmak.
- Üreme sağlığı gereksinimi ve sorunlarına yönelik bakım sağlamak.
- Aile planlaması hizmeti sunmak.
- Pap smear testi uygulamak.
- Gram boyama yapmak ve hızlı streptokokus testlerini uygulamak.
- Peser uygulamak.
- Kolposkopi uygulamak ve değerlendirmek.
- Ultrason uygulaması yapmak ve sonuçları değerlendirmek.
- Postkoital test ve semen analizi yapmak.
- İnseminasyon işlemini uygulamak.
- Cinsel sağlık hizmeti sunmak.
- Tanı ve tedavide güvenli, etkin ve maliyet açısından uygun olan müdahaleleri sağlık ekibi ile tartışmak.
- Yasal düzenlemeler doğrultusunda bazı ilaçları reçete etmek, ilacın kullanımı, etkileri ve yan etkileri konusunda bireyi eğitmek.
- Non-farmakolojik uygulamaları yapmak.
- Kadına yönelik şiddeti ve cinsel istismarı değerlendirmek ve tanılamak.
- Yaş, gelişimsel durum, engellilik, kültür, etnik yapı gibi durumları göz önünde bulundurarak sağlığın yükseltilmesini ve hastalıkların önlenmesini sağlamak.
- Kanıt temelli uygulamalar ile etkin hemşirelik bakımını sunmak.

İletişim ve kişiler arası ilişkiler rolü:

Kadın sağlığı alanında uzmanlaşan hemşirelerin, iletişim ve kişiler arası ilişkiler rolü aşağıda maddeler halinde sunulmuştur (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; Kendig, 2012; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004).

- Bakım verirken, bireyin güvenliğini ve mahremiyetini sağlamak.
- Bireyin kendi bakımı ile ilgili tutarlı ve doğru karar almasını kolaylaştırmak.
- Birey ve ailesine duygusal destek vermek.

- Bireyin otonomisini, benlik saygısını ve bireysel karar alma yetisini geliştirmek.
- Kişisel değer yargıları ve kültürel farklılıkların hemşire-hasta ilişkisine olan etkisinin farkında olmak.
- Kadın haklarının savunucusu olarak politika yapıcılar ve sağlıkla ilgili kurum ve derneklerle işbirliği yapmak.

Sağlık eğitimi ve danışmanlık rolü:

Kadın sağlığı alanında uzmanlaşan hemşirelerin, sağlık eğitimi ve danışmanlık rolü aşağıda maddeler halinde sunulmuştur (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; UMDNJ School of Nursing, 2011a; UMDNJ School of Nursing, 2011b, Kendig, 2012; Rutgers College of Nursing Master of Science Program in Advanced Practice Nursing Women's Health, 2012; UNMC College of Nursing, 2012).

- Kültürel duruma duyarlı olarak bireye, gereksinimleri doğrultusunda, tutarlı ve nitelikli bir eğitim sunmak.
- Kadın Sağlığı ile ilgili konularda, kanıt temelli ve birey merkezli eğitim ve danışmanlık yapmak.
- Prekonsepsiyonel danışmanlık yapmak.
- Mental sağlığa yönelik danışmanlık yapmak.
- Olumlu sağlık davranışlarını desteklemek.
- Öğretim stratejilerini değerlendirmek.
- Toplumsal ve sosyal kaynakları kullanarak ve tanımlayarak bireye yardımcı olmak.
- Bireyin öğrenim durumuna yönelik eğitim materyali geliştirmek.

Profesyonel rol:

Kadın sağlığı alanında uzmanlaşan hemşirelerin profesyonel rolleri aşağıda maddeler halinde sunulmuştur (National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing, 2002; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; California State University Long Beach School of Nursing, 2012; Kendig, 2012).

- Kadın sağlığına yönelik geliştirilmiş klinik rehber doğrultusunda bakım sunmak.
- Maliyet olarak uygun ve nitelikli bir bakım sunma konusunda sağlık ekibi ile işbirliği yapmak.

- Toplum sağlığı programlarının planlanması, uygulanması ve geliştirilmesinde rol almak.
- Kadın sağlığı ile ilgili özel alanlarda (infertilite gibi) danışmanlık yapmak.

Kadın Sağlığı Alanında Uzman Hemşirelik Eğitimi

ABD’de kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik eğitimi; 48 kredilik “Kadın Sağlığı Hemşireliğinde Lisansüstü Sertifika Programı”, 96 kredilik “Kadın Sağlığı Hemşireliğinde Lisansüstü Diploma Programı” ve 144 kredilik “Kadın Sağlığı Hemşireliğinde Yüksek Lisans Programı” olmak üzere üç farklı kategoride gerçekleşmektedir. Hemşireler bu kategorilerin herhangi birini tercih edebilmektedir (Graduate Studies in Women’s Health, 2012). Kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik ünvanı ise, lisans eğitiminden sonra en az 2 yıl süren hemşirelikte yüksek lisans programının tamamlanmasından sonra verilmektedir (Kendig, 2012). ABD’deki üniversitelere göre değişse de genel olarak kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik eğitimi için müfredat; genel sağlık tanılması, jinekoloji, obstetri, genel üreme sağlığı dışındaki sağlık sorunları, sağlığın yükseltilmesi, hastalıkların önlenmesi ve kadın sağlığı hemşiresinin rolleri konusunda eğitimi içermektedir (Women’s Health Office, 2003; The University of Texas Southwestern Medical Center, 2004; Salem State University School of Graduate Studies, 2010; Wayne State University College of Nursing, 2011; Graduate Studies in Women’s Health, 2012; Kendig, 2012; UNMC College of Nursing, 2012).

ABD’deki Kadın Sağlığı Alanında Uzman Hemşirelik Eğitimi Veren altı büyük üniversitenin, kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik eğitimi için yürüttükleri eğitim müfredatları, müfredat kapsamında verilen dersler ve başvuru koşulları Tablo-1 ve Tablo-2’de özetlenmiştir (Salem State University School of Graduate Studies, 2010; UMDNJ School of Nursing, 2011a; UMDNJ School of Nursing 2011b; Wayne State University College of Nursing, 2011; California State University Long Beach School of Nursing, 2012; Rutgers College of Nursing Master of Science Program In Advanced Practice Nursing Women’s Health, 2012; University of Illinois at Chicago [UIC] College of Nursing, 2012).

Tablo 1’de görüldüğü gibi ABD’de Wayne State, Salem State, New Jersey Tıp-Dış Hekimliği Üniversitesi, New Jersey Üniversitesi Rutgers Hemşirelik Koleji, Kaliforniya State ve Şikago Illinois Üniversitesi olmak üzere toplam altı üniversitede kadın sağlığı alanında uzman hemşire olmak için yüksek lisans eğitimi verilmektedir. Kadın sağlığı alanında uzman hemşire eğitimi için bu altı üniversitenin ders müfredatında benzer dersler yer almaktadır.

Tablo 1: ABD’de Kadın Sağlığı Alanında Uzman Hemşirelik Eğitimi Veren Bazı Üniversitelerin Müfredat Kapsamında Verdikleri Derslerin Karşılaştırılması

Müfredat Kapsamında Verilen Dersler	ABD’de Kadın Sağlığı Alanında Uzman Hemşirelik Eğitimi Veren Bazı Üniversiteler					
	Wayne State Ü.	Salem State Ü.	New Jersey Tıp-Dış Hekimliği Ü.	New Jersey Ü. Rutgers Koleji	Kaliforniya State Ü.	Şikago Illinois Ü.
Sağlık ekonomisi	√	-	-	-	√	-
Sağlık politikası	√	√	-	-	-	-
Kanıt temelli ileri hemşirelik uygulamalarında araştırma	√	√	√	√	√	√
İleri hemşirelik uygulamalarında kavramsal//kuramsal çerçeve	√	√	√	√	√	√
Patofizyoloji	√	√	√	√	√	√
Epizodik ve kronik hastalıklar ve bakım	√	-	-	-	-	-
İleri hemşirelik tanılaması	√	√	√	√	√	√
Farmakoterapöti	√	√	√	√	√	√
Profesyonel hemşirelik rolleri	-	√	√	√	√	-
Yaşam dönemlerinde biyo-psikososyal bakım	-	√	-	√	-	-
Yetişkin ve yaşlı popülasyonunda sağlık bakımı	-	√	-	√	-	-
İleri hemşirelik uygulamalarında liderlik	-	√	-	-	-	-
Halk sağlığı ve sağlık bakım sistemleri	-	√	-	-	-	-
İleri hemşirelik uygulamalarında etik konular	-	√	-	-	-	-
Antepartum, intrapartum ve postpartum dönemde bakım	√	√	√	√	√	√
Kadın sağlığında temel bakım	√	√	√	√	√	√
Kadın sağlığında kuram ve ileri hemşirelik uygulamaları	√	√	√	√	√	√
Kadına yönelik şiddet ve istismar	-	-	√	-	-	-
Kültürel bakım/insan farklılıkları	-	-	√	√	√	-

*Var (√), yok (-)

Bu dersler; “kanıt temelli ileri hemşirelik uygulamalarında araştırma”, “ileri hemşirelik uygulamalarında kavramsal/kuramsal çerçeve”, “patofizyoloji”, “ileri hemşirelik tanılması”, “farmakoterapöti”, “ante partum, intrapartum ve postpartum dönemde bakım”, “kadın sağlığında temel bakım” ve “kadın sağlığında kuram ve ileri hemşirelik uygulamaları”dır. Wayne State ve Şikago Illinois Üniversitesi dışındaki diğer dört üniversitede “profesyonel hemşirelik rolleri” dersi müfredat programı kapsamında yer almaktadır. Ayrıca Wayne State ve Kaliforniya State Üniversitesi’nde “sağlık ekonomisi”, Wayne State ve Salem State Üniversite’sinde “sağlık politikası”, Salem State Üniversitesi ve New Jersey Üniversitesi Rutgers Koleji’nde “yaşam dönemlerinde biyo-psikososyal bakım”, Salem State ve New Jersey Tıp-Diş Hekimliği Üniversitesi’nde “yetişkin ve yaşlı popülasyonda sağlık bakımı” ve New Jersey Tıp-Diş Hekimliği Üniversitesi, New Jersey Üniversitesi Rutgers Koleji ve Kaliforniya State Üniversitesi’nde “kültürel bakım/insan farklılıkları” dersleri müfredat programı kapsamında verilmektedir.

Yukarıda bahsedilen diğer beş üniversiteden farklı olarak Salem State Üniversite’sinde “ileri hemşirelik uygulamalarında liderlik”, “halk sağlığı ve sağlık bakım sistemleri”, “ileri hemşirelik uygulamalarında etik konular”, Wayne State Üniversitesi’nde “epizodik ve kronik hastalıklar ve bakım” ve New Jersey Tıp-Diş Hekimliği Üniversitesi’nde “kadına yönelik şiddet ve istismar” isimli dersler yer almaktadır (Tablo 1). ABD’de kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik eğitimi irdelendiğinde derslerin daha global bir bakış açısıyla sunulduğu görülmektedir. Doğuştan beklenen yaşam süresinin uzaması, tanı ve tedavi yöntemlerinin gelişmesi, stresör faktörlerin artması (yoksulluk, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi) sağlık sorunları ve sağlık sistemindeki değişimlerin etkisi ile kadın sağlığı hemşireliğinde uzmanlık kapsamında ders konularının değiştiiği görülmektedir. Uzmanlık eğitimi kapsamında kadın sağlığı ile ilgili dersler yalnızca ana-çocuk sağlığı ile sınırlı kalmamış kronik sağlık sorunları, yaşlılık, şiddet, kültürel bakım gibi güncel konuları da kapsamıştır. Fakat üniversiteler arasında birçok ders ortak olmasına karşın “kronik hastalıklar ve bakım”, “kadına yönelik şiddet ve istismar”, “halk sağlığı ve sağlık bakım sistemleri”, “ileri hemşirelik uygulamalarında etik konular”, “kültürel bakım/insan farklılıkları” ve “yaşlı popülasyonda sağlık bakımı” gibi güncel ve özel olan konuların üniversitelere göre değişmesinin kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik eğitimini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Çünkü kadın sağlığı hemşireliğinde ortak bir dil oluşturmak eğitim müfredatının global ve yeni yaklaşımları benimsemesiyle mümkün olabilir.

Tablo 2: ABD’de Kadın Sağlığı Alanında Uzman Hemşirelik Eğitimi Veren Bazı Üniversitelerin Başvuru Koşullarının ve Müfredat Programlarının Karşılaştırılması

Programa Başvuru Koşulları	ABD’de Kadın Sağlığı Alanında Uzman Hemşirelik Eğitimi Veren Bazı Üniversiteler					
	Wayne State Ü.	Salem State Ü.	New Jersey Tıp-Dış Hekimliği Ü.	New Jersey Ü. Rutgers Koleji	Kaliforniya State Ü.	Şikago Illinois Ü.
Hemşirelikte lisans derecesinden mezun olmak	√	√	√	√	√	√
NCLEX-RN* sınavından başarılı olmak	√	√	√	√	√	√
En az 6 ay klinik çalışma deneyimi	-	√	-	-	-	-
Müfredat	3 yıl süresince 47 kredilik müfredat programı	2 yıl süresince 93 kredilik müfredat programı	2 yıl süresince 53 kredilik müfredat programı	2 yıl süresince 42 kredilik müfredat programı	En fazla 7 yıl içinde tamamlamak şartı ile 41 ya da 42 kredilik müfredat programı	1 ya da 2 yıl süresince 57 ya da 59 kredilik müfredat programı

*ABD’de hemşirelerin mesleklerini yapmak ve alanda çalışmak için girdikleri yeterlilik sınavı

Var (√), yok (-)

Tablo 2’de görüldüğü gibi ABD’de Wayne State, Salem State, New Jersey Tıp-Diş Hekimliğı Üniversitesi, New Jersey Üniversitesi Rutgers Hemşirelik Koleji, Kaliforniya State ve şikago Illinois Üniversitesi olmak üzere toplam altı üniversitede kadın sağlığı alanında uzman hemşire olmak için başvuru koşulları arasında; hemşirelikte lisans derecesinden mezun olmak ve NCLEX-RN (ABD’de hemşirelerin mesleklerini yapmak ve alanda çalışmak için girdikleri yeterlilik sınavı) sınavından başarılı olmak gerekmektedir. Ayrıca yukarıda bahsedilen diğer beş üniversiteden farklı olarak Salem State Üniversitesi’nde en az altı ay klinik çalışma deneyimi istenmektedir. Kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik eğitimi; Wayne State Üniversitesi’nde 3 yıl süresince 47 kredilik, Salem State Üniversitesi’nde 2 yıl süresince 93 kredilik, New Jersey Tıp-Diş Hekimliğı Üniversitesi’nde 2 yıl süresince 53 kredilik New Jersey Üniversitesi Rutgers Hemşirelik Koleji’nde 2 yıl süresince 42 kredilik, Kaliforniya State Üniversitesi’nde en fazla 7 yılda tamamlamak şartı ile 41 ya da 42 kredilik ve şikago’daki Illinois Üniversitesi Hemşirelik Koleji’nde 59 kredilik ders müfredatı ile verilmektedir (Tablo-2). ABD’de kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik programlarına başvuru koşulları irdelendiğinde lisans mezuniyeti sonrası klinik deneyim ve yeterlilik sınavını (NCLEX-RN^a sınavı) geçme gibi şartlarla mesleki yeterliliğin ön planda tutulduğu görülmektedir. Başvuru şartlarını tamamlayan bir hemşire, kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik unvanını en az 2 yıl süren yüksek lisans programının tamamlanmasından sonra alabilmektedir. Kadın sağlığı alanında uzman hemşire yetiştirmek amacıyla açılan bu programlar, yalnızca ana-çocuk sağlığına odaklı programlardan öte, kadın sağlığı ile ilgili kronik ve mental sorunlar gibi global konularda teorik ve pratik olarak donanımlı profesyonel hemşireler yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Sonuç

Kadın sağlığı hemşireliği, kadınların doğumundan ölümüne kadar, sağlık sorunlarında bütüncü bakım sağlayan, hastalıkların önlenmesi, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde rol alan bir uzmanlık alanıdır. ABD’de kadın sağlığı alanında uzman hemşirelik programlarına başvuru yapabilmek için mesleki yeterlilik şarttır. Mesleki yeterlilik kapsamında hemşirenin lisans mezuniyeti sonrasında 6 aylık bir klinik deneyimi ve yeterlilik sınavını (NCLEX-RN^a sınavı) geçme şartları aranmaktadır. Başvuru koşullarını sağlayan hemşire en az iki yıl süren zorlu bir yüksek lisans eğitiminden sonra uzman hemşire unvanı alabilmektedir. ABD’de

yüksek lisans eğitimi süresince birçok üniversitede ders müfredatı benzer olsa da kronik sağlık sorunları gibi güncel ve küresel olan konuların üniversitelere göre değiştiği görülmektedir.

Sonuç olarak; ABD örneğinde de görüldüğü gibi kadın sağlığı hemşireliği alanında uzmanlaşma, hemşirelerin bağımsız ve profesyonel rollerini daha nitelikli bir şekilde ortaya koymalarını kolaylaştırmakta ve sağlık ekibi içinde mesleki saygınlığı arttırmaktadır. Bu bağlamda, ülkemizde de kadın sağlığı hemşireliği alanında uzmanlaşmaya yön verilmesi ve eğitim müfredatlarında gerekli düzenlemelerin ve standartların belirlenmesi için araştırma ve yayınların yapılmasına gereksinim vardır.

KAYNAKLAR

California State University Long Beach School of Nursing. Women's Health Nurse Practitioner Program.

<http://www.csulb.edu/colleges/chhs/departments/nursing/programs/MasterofScienceinNursing-AdmissionProcedure.htm>

Curran, L. (2002). The Women's Health Nurse Practitioner: Evolution of a Powerful Role, *AWHONN Lifelines*, 6(4): 332–337. doi: 10.1111/j.1552-6356.2002.tb00498.x.

Graduate Studies in Women's Health.

http://www.hlth.qut.edu.au/nrs/study/careers/documents/15835_womens_health.pdf

Güngör İ., Rathfisch G., Beji NK. (2013). Kadın Sağlığı Hemşirelerinin Rol Yetki ve Sorumluluklarının Uluslararası Düzeyde İrdelenmesi, *F.N. Hem. Derg*, 21(1): 49-56.

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iufnhy/article/view/1023019541/1023019025>

Kendig, S. (2012). Women's Health Nurse Practitioner. *Nurses For A Healthier Tomorrow Education İnfö*. http://www.nursesource.org/education_info.html

Marecki, M. (2006). The Past, Present, and Future of The Advanced Practice Role in Women's Healthcare. *J Perinat Neonatal Nurs*, 20(1): 79-81.

<http://journals.lww.com/jpnnjournal/pages/results.aspx?txtKeywords=The+Past%2c+Present%2c+and+Future+of+The+Advanced+Practice+Role+in+Women%E2%80%99s+Healthcare> National Association of Nurse Practitioners in Women's Health (2012). Special Expertise in Women's Health. <http://www.npwh.org/i4a/pages/index.cfm?pageid=3282>

National Organization of Nurse Practitioner Faculties in Partnership with The American Association of Colleges of Nursing. (2002). Nurse Practitioner Primary Care Competenciesin Specialty Areas: Adult, Family, Gerontological, Pediatric, and Women's Health. US Department of Health and Human Services Health Resources and Services Administration Bureau of Health Professions Division of Nursing. <http://c.ymcdn.com/sites/www.nonpf.org/resource/resmgr/competencies/primarycarecompets02.pdf>

Rutgers College of Nursing Master of Science Program in Advanced Practice Nursing Women's Health.

http://education-portal.com/nurse_practitioner_programs_in_new_jersey.html Salem

State University School of Graduate Studies. (2010). Direct entry/ MSN – Women's Health Nurse Practitioner (WHNP) Track.

http://www.salemstate.edu/assets/images/ACA_sogs/fs_direct_ms_nursing_whnp_track.pdf

The University of Texas Southwestern Medical Center at Dallas. (2004). Women's Health Care Nurse Practitioner Program. *Information Bulletin, Application Packet*.
http://www.swmed.edu/home_pages/mhfp/nphome.htm

UIC (University of Illinois at Chicago) College of Nursing. Master of Science in Nursing Women's Health Nurse Practitioner Concentration.
http://www.uic.edu/nursing/forms/Degree_Requirements/NurseMidwifery_Women's_Health_Nurse_Practitioner.pdf.

UMDNJ (University of Medicine/Dentistry of New Jersey) School of Nursing. (2011). Dual Women's Health Nurse Practitioner & Nurse Midwifery MSN Program.
http://sn.umdnj.edu/academics/masters/MSN_Dual_Midwif_WHNP.pdf

UMDNJ (University of Medicine/Dentistry of New Jersey) School of Nursing. (2011). Women's Health Nurse Practitioner MSN Program.
<http://sn.umdnj.edu/academics/masters/WomensHealthNP/index.html>.

University of Nebraska Medical Center (UNMC) College of Nursing. Preceptor Handbook Women's Health Advanced Practice Program.
<http://www.unmc.edu/nursing/docs/womenshealthhandbook.pdf>.

Wayne State University College of Nursing. (2011). Nurse-Midwife and Women's Health Nurse Practitioner Program.
http://nursing.wayne.edu/faculty/preceptor_portfolio_2011.pdf

Women's Health Office. (2003). Our definition of Women's Health. McMaster University, Faculty of Health Sciences. <http://www.fhs.mcmaster.ca/women/office.html>